

Den politisk engagerede gymnasieelev er drevet af følelser

Nogle gymnasieelever er politisk engagerede på nye og mere personligt og emotionelt drevne måder end tidligere generationer. Gymnasielærere skal rumme og forstå de unges følelser som et legitimt politisk udtryk, er budskabet fra forsker **Jonas Lieberkind**.

Af **Marie Bille**

Danske unge er generelt hverken særligt politisk engagerede eller aktivistiske, men en lille hardcore gruppe af politisk engagerede elever er dybt indigneret og bekymrede over verdens udvikling. Og spørgsmålene, de engagerer sig i, har en langt mere gennemgribende, eksistentiel og fatalistisk karakter, end tidligere generationers. Det forklarer Jonas Lieberkind, lektor på DPU, Aarhus Universitet. For gymnasielærere handler det om at forstå og rumme, at de unges stærke følelser er en helt essentiel del af deres

politiske engagement. Og det er noget nyt. Et godt eksempel på det er klimakrisen.

"Det handler om, at jorden brænder. Enten har vi et liv, ellers har vi ikke et liv. Det er ikke et spørgsmål om forskellige politiske valg, men et spørgsmål om eksistens. Den dybe eksistentielle bekymring bliver særlig interessant, for den har ikke været der på samme måde i tidligere generationer, og da mange gymnasielærere selv var unge i 70'erne, 80'erne og 90'erne," siger han.

Postpolitiske konflikter og en indre kamp med samvittigheden

Jonas Lieberkind forsker i unges politiske engagement og demokratiske dannelse. Han har lavet både store internationale og danske kvalitative undersøgelser af unges politiske engagement. Der er noget nyt på spil i forhold til nutidens unges politiske engagement, ifølge forskeren. På den ene side er mange unge i dag lidt mere pragma-

tiske, ydmyge og stille, men på den anden side finder vi så også den lidt hårde tone og det store engagement i forhold til verdens tilstand. Og det er drevet af en mere personlig og emotionel tilgang til nutidens politiske spørgsmål, som ikke fremstår som politiske valg mellem højre og venstre.

"Det, der kendetegner de her, jeg kalder dem for *postpolitiske konflikter*, er, at du sådan set også selv er skyld i dem. Danske unge går rigtig meget op i klima og har en stærk klimabevidsthed. Men de er samtidig nogle af dem i verden, som sætter det største CO2-aftryk. Så der følger en bemærkelsesværdig bevidsthed med, som ikke kun retter sig ud i samfundet mod de politiske kampe, som skal kæmpes. Der følger også en indre kamp med, hvor man på en eller anden måde arbejder med sin samvittighed. Det politiske engagement får på den måde en mere emotionel, affektiv eller følelsesbaseret karakter," siger Jonas Lieberkind.

At handle giver tryghed

Den indre kamp og de følelser, der følger med, kendetegner nutidens politiske unge og adskiller dem fra tidligere generationers politiske aktivister, ifølge forskeren. I modsætning til 68'ernes ydre kamp mod autoriteter, 80'ernes bz'ere eller 90'ernes aktivister fra Ungdomshuset og deres kamp mod 'systemet', er det politiske nu i højere grad rettet indad mod en selv og ens måde at være til i verden på.

"Mange har beskrevet en angst som en eksistentiel form for bekymring, og det at være bange som en grundfølelse, man har i kroppen. Det bliver en eller anden form for mix mellem noget klassisk politisk strukturelt og noget indre, som er meget vanskeligere at håndtere," siger Jonas Lieberkind og uddyber:

"Mange af de aktivister, jeg interviewer, fortæller netop, at det at være sammen med andre, der har det ligesom dem selv, eller at gå til en demo, giver dem en tryghed. Selve det at handle giver dem tryghed. Det handler ikke kun om at stoppe bilerne, men også om at stoppe utrygheden i sig selv," siger Jonas Lieberkind.

Kritikken består, euforien er forsvundet

Jonas Lieberkind trækker paralleller til det ikoniske ungdomsoprør i 68. Men noget er helt markant anderledes i dag, understreger han.

"Dengang var der en gruppe unge mennesker, som var meget engagerede, og som også havde en vis eufori, lyst og nogle utopiske scenarier omkring den verden, de kunne skabe. De ville kritisere kapitalismen, kønsstereotyper og traditionelle socialiseringsformer, men de så samtidig et eller andet skönt, utopisk eller alternativt billede for, hvordan vi kunne leve."

Kritikken var hård, men glæden var samtidig stor ved det, de unge 68'ere ville skabe, og som de også langt henad vejen fik skabt. Kollektiver, musik og ligestilling er nogle eksempler. I dag går mange af de samme tematikker igen. Men euforien er der ikke.

"Så hvor man i 68, hvis vi karikerer det lidt, ville opnå noget nyt, godt og skönt, så er de unge i dag mere drevet af sådan en bekymrende tendens til at ville undgå noget dårligt," siger Jonas Lieberkind.

"Mange af de aktivister, jeg interviewer, fortæller netop, at det at være sammen med andre, der har det ligesom dem selv, eller at gå til en demo, giver dem en tryghed."

Jonas Lieberkind

Vil korrigere systemfejl indefra

Det er mange af de samme dagsordner som tidligere, som de unge engagerer sig i, og de politiske ambitioner spænder vidt og bredt, forklarer Jonas Lieberkind.

"Der er jo både nationalkonservative, venstreorienterede, feminister, klimafor-kæmpere og alle mulige forskellige politiske ambitioner derude," siger han.

”Vi troede egentlig, vi var godt i gang med at ligestille kønnene. Men lige pludselig buldrer det frem med historier, og skeletterne vælter ud af skabet. Der var alligevel rigtig mange problemer.”

Jonas Lieberkind

Men der er noget nyt på spil, som i høj grad handler om, at det demokrati, vi troede på, og som mange teoretikere, filosoffer og meningsdannere konstaterede, havde sejret i 90'erne oven på Sovjetunionens sammenbrud, alligevel viste sig at have en masse systemfejl. Den erkendelse præger de unge i dag. MeToo er et andet godt eksempel, ifølge Jonas Lieberkind.

”Vi troede egentlig, vi var godt i gang med at ligestille kønnene. Men lige pludselig buldrer det frem med historier, og skeletterne vælter ud af skabet. Der var alligevel rigtig mange problemer,” siger han.

På en lang række fronter viste det sig, at det system, som vi alle sammen havde sat vores lid til, faktisk ikke holdt på alle parametre. Men hvor 68'erne ville revolutionere det hele og bygge nogle nye drømme op, så har unge i dag en lidt mere ydmyg, realistisk og pragmatisk måde at forstå verden på. De vil ind i systemet og korrigere det mere indefra, forklarer forskeren.

Ser ikke et generationsopgør

Forskellene i politisk forståelse kan være store mellem lærere og elever, men Jonas Lieberkind ser slet ikke et generationsopgør. Tværtimod.

”Der er en bemærkelsesværdig sympati mellem generationer,” siger han og peger på, at mange gymnasielærere i høj grad bakker op om elevernes politiske engagement.

Men det kræver noget særligt for lærerne at forstå den nye følsomhed og skabe plads til følelserne som legitime politiske udtryk.

”Det, som lærerne kan have svært ved at forstå, er, hvilke politiske konsekvenser det her *emotion work* har. Det kendetegner den

nye politiske elev. Det politiske handler for de her unge mennesker også om følelsesmæssigt at tilpasse sig den verden, de er i. At føle sig hjemme og at tillade andre det samme. Det, tror jeg, er svært at forstå for den ældre generation. Følelser er også politiske, ligesom politik er følelser.”

Den nye måde at engagere sig politisk bryder også lidt med de logikker, der gør sig gældende i undervisningen i fx samfundsfag, hvor politik og demokrati handler om samfundsinstitutioner, partipolitik og om logiske og rationelle argumenter.

”Hvis du tager en gymnasieskole og et klasseværelse, er det jo netop klart og opbyggeligt, det er rationelt orienteret med nogle fagligheder, som man diskuterer, osv. Men de logikker har en tendens til at privilegere nogle holdninger og fjerne andre: dem, som ikke kan artikulere sig så klart, den tavse eller den, som bare ikke har lyst til at tage den diskussion. Det kan være af mange grunde, måske fordi man føler sig personligt berørt,” siger Jonas Lieberkind.

Når politik bliver personlig

Det politiske engagement kommer ofte tættere på den enkelte unges liv og identitet end tidligere. Hvor tidligere politiske kampe kunne være kollektive og repræsentative, bliver det politiske i dag meget hurtigt personligt. Det skaber behov for nye former for tryk. Også i klasserummet.

”Fordi den politiske kamp flytter så tæt på, har man brug for de der *safe spaces*, eller trygge rum. Det finder de unge i høj grad i familien og blandt vennerne og i særlige grupper på internettet. Eller i naturen for eksempel, er der jo sådan set mange unge, der siger.”

Når politik ikke længere kun handler om ideologi og systemkritik i traditionel forstand, men også om oplevelsen af at være til i verden og at føle sig hjemme i den, stiller det nye krav til, hvordan lærere møder elevernes engagement i klasselokalet. Det betyder ikke, at følelser skal styre undervisningen, men at læreren skal kunne rumme og forstå dem som legitime politiske udtryk.

”Hvis man er en jødisk pige eller en palæstinensisk dreng, kan det godt være, at en debat om krigen i Gaza ikke er særlig fed at være i. Men det er også en ytring, når man bliver helt tavs eller bliver nødt til at gå på toiletet midt i timen. Den lærer, som forstår det udtryk, kan noget helt særligt, vil jeg mene.”

Tag elevernes følelser alvorligt

Det er netop her, læreren får en vigtig opgave. Ikke at gøre undervisningen terapeutisk, men at tage elevernes følelser alvorligt som et politisk udtryk.

”Der er de veltalende unge kvinder, som sidder foran i samfundsfag, Og så er det de måske mindre veltalende drenge, som bliver tavse, når bestemte typer af diskussioner kommer på banen. Den tavshed bunder i en følelse, men det er også en ytring. Men læreren og den ældre generation har uhyggeligt svært ved at forstå det som en ytring,” siger Jonas Lieberkind.

Og det er der mange gode grunde til, understreger forskeren. For de generationer, som lærerne tilhører, er politik noget, der skal ytres, det er klart, rationelt, velbegrundet og situeret i et bestemt partipolitisk hjørne.

”Det er en følelse ikke nødvendigvis. Den er ikke situeret. Den er ikke logisk. Den er ikke altid velartikuleret. Men følelsen udtrykker en relation til verden. Ikke mindst i de her tider er det en kunst for en lærer at forstå.” ●

Jonas Lieberkind er lektor på DPU, Aarhus Universitet. Her forsker han blandt andet i unges politiske engagement og demokratiske dannelse.